

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Dominga Irazola Arietaleanizbeaskoa
Elorrio, Bizkaia
(1919-2023)

Aurkibidea

Biografia

San Agustin auzoko Etxebarribenbarria baserrian jaio zen eta han bizi izan zen baserriko lanak eginez, Elorrioko kalera ezkondu zen arte. Aita San Agustingoa eta ama Leizkoa, sei neba-arreba ziren. Atzera-aurrera asko egin zuen gazetetan Elorrion, baserriko generoa astoan edo burugainean hartuta. Josten ikasi zuen hogeita hiru urterekin. Jostun bikaina, instituzio bat da Elorrion. Askok eraman du hark egindako arropa, eta askok ikasi du berarekin josten. Oraindik ere (elkarrizketa egin zitzaion egunean 91 urte) kanporako josten jarraitzen du, ohi bezala. Materiala eroatera ere bera joaten da Bilboko denda batera.

Zintak

ELO-026

- **Proiektua:** Elorrioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin
- **Data:** 2010-05-21
- **Iraupena:** 76 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. Fantasmak bidera irten

- **Erref:** ELO-026/002
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:02:48. **Bukatu:** 00:04:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Domingaren gurasoei, boda batetik zetoze, norbait irten zitzaien mamuz

jantzita, kate eta guzti. Jendea izutzen ibiltzen zirenak ziren, baina, Eibarko armak agertu zirenean denak ezkutatu ei ziren.

2. Eskolan nazionaletan

- **Erref:** ELO-026/003
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:04:20. **Bukatu:** 00:06:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Elorrion ibili zen eskolan. Joan zen lehen egunean maistrak esan zien etxera bueltatzeko, baina berak ez zuen erdararik ulertzen eta geratu egin zen. Dena erdaraz.

3. San Agustinen komertzio bakarra

- **Erref:** ELO-026/006
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:07:50. **Bukatu:** 00:09:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Tabernan jateko gauzak saltzen zituzten. Tabernari batek gurdiaz Gatzagatik gatza ekartzen zuen. Ez zen errementaririk. Dena baserria zen San Agustin.

4. Ortulari, jostun baino lehen

- **Erref:** ELO-026/007
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:09:00. **Bukatu:** 00:11:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Elorrion ikasi zuen josten, hogeit hamar urte beteta gero. Aurretik baserrian lanean eta kalean jeneroa saltzen. Astoen istorioak.

5. Gerra denborako oroitzapenak

- **Erref:** ELO-026/008
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:11:55. **Bukatu:** 00:13:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaian, kuartelera eramaten zuen esnea. Soldadu batek helbidea eskatu zion behin; ez zion eman; baina, hala ere, haren gutuna jaso zuen.

6. Jostun erakuslea

- **Erref:** ELO-026/009
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:13:40. **Bukatu:** 00:16:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Jostun-erakuslearen ikasle kutuna izan zen. Gero bere kontura ikasi zuen. Ama ere joslea zuen, etxerik etxe ibiltzen zena. Bera ere bi urtez ibilia da horrela.

7. Etxerik etxe josten

- **Erref:** ELO-026/010
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:16:14. **Bukatu:** 00:19:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Etxerik etxe ibilia da, kalean zein baserrietan. Normalean etxera bueltatzen zen gauean. Makina eroaten zuen ez zegoen lekuetara. Baserri batean "ogi urdiñaz" gertatutakoa.

8. Bonbardaketaren erdian

- **Erref:** ELO-026/011
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:19:10. **Bukatu:** 00:22:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Behin, bonbardaketaren erdian egon zen Elorrioko kalean, tabakoa eroatera joanda. Eliza ondoko babeslekuan ezkutatu zen, lehenik, eta kanpandorrean gero.

9. Linua eta ehuna

- **Erref:** ELO-026/013
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:22:30. **Bukatu:** 00:26:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

<p>Amak linuaz arreo a egin zuen. Egunez josten etxerik etxe eta gauez goruetan. Ez du ezagutu linasororik. Gorua nolakoa den. Gerra ostean ehunezko arropak josi zituen; zakuzkoak ere bai.</p>

Transkripzioa

-Zuk liñua ereitten zebela-ta entzun dozu, zure aurrekuak edo?

-Bai, bai. Gure ama difuntiek arriua ein eben berak goruetan. Zien hamahiru, hamaika, ezkondu zien hamaika; ez, hamar, hamar ezkondu..., hamahiru zien, hamaika bizi; hamar ezkondu ta bat soltero. Danendako arriua ein eban liñuaz berak.

-Eta hemen erein egitten zan liñua edo beste nunbaittetik ekarriko zan ordurako?

-Ez, ez, ez, beste nunbaittetik ekarri.

-Zeuk ez dozu ezagutu liñu-soroik eta ez, ezta. Horrek die lehenaoko kontuak.

-Bai. Eta goruetan, egunez josten eitten eban etxeik etxe, eta gabian, klaro, gabien goruetan danak, kandela argixaz goruetan. Eta arriua neba-arrebendako danendako eiñ eban liñua berak eindda.

-Gorua zelakua da?

-Ba gorua da holako zer bat, holako bat, eta hemen holako buelta bat, holan emoten otsen buelta, holan emoten otsen buelta. Bueltaka. Hemen bolatxo bat, eta holan bueltaka holan batu... Holan zertu ta bueltaka holan emoten otsen buelta.

-Zeuk ikusi dozu goruetan?

-Bai, ikusi dot.

-Errondak edo eitten zan, gorularixak juntau gabian ta?

-Bai... Ez. Errondak ingo (e)bazen baiña ez; gabien ba berandu arte ez.

-Zeuk ehunezko erropak ezagutu dittuzu?

-Bai, bai, bai. Harixa be gurien asko euen-da. Ixerak eta be bai, asko, asko. Asko euen.

-Ze moduzkua da? Ez da latz samarra geratzen edo?

-Ez, behin ohien ipiñi ezker ezta geratzen latz, ez. Ondo.

-Hor be egongo da hari fiñaua ta...

-Bai. Senduaua ta mehiaua ta bastuaua ta. Zelan eitten dan gorua, zelan eitten dan gorua. Gorua zelan itten dan be bada.

-Zeuk josi dozu harizko edo?

-Ez. Bueno, gerra denporan bai josi giñuen zakuzkuak eta holakuek eta danak gerra denporan. Ze orduan ez euen telaik, eta zelan ez euen gerra ostien telaik ba... Zakuaz be eindda nau.

-Bai, e?

-Orduen josten ikesi barri neuen baiña. Nire aiztiek pe afan haundixe euen josten eitteko. Ta aiztiek josi itten oskun, ta lagundu ta ba.

-Zakuaz akordatzen za ze josi?

-Bai, zakuaz be akordetan naz.

-Zer, erropia ala beste zeozer be bai?

-Gonak, gonak, gonak. Gonak eta. Enjeneral zakuakin gonak.

-Eta txukun geratzen zien edo?

-Bai, ondo. Ba eruen eitten zan da ba eruen.

-Modan jarriko zan eta.

-Modan jarri zan. Besteik ez euen eta dauena. Gerra ostian euen.

-Hala izaten die gauzak.

10. Portugaleteraino oinez

- **Erref:** ELO-026/014
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:26:00. **Bukatu:** 00:28:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Gerratik ihesi, Portugaleteraino joan ziren osaba, bera, ahizpa bat eta neba soldadua, behi, gurdi eta guzti. Esnea saltzen zuen han ere. Buelta ere oinez. Gurasoak eta ahizpa bi etxean geratu ziren.

11. Neba soldadua garia ereitera

- **Erref:** ELO-026/015
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:28:45. **Bukatu:** 00:30:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Neba soldadua baimenarekin etorri zen garia ereitera gerra denboran; baina 15 egunez euria egin zuen, eta eginkizuna bete barik itzuli zen. Gero berak goldaketak egin zituen eta garia hartu zuten.

12. Oihal klaseak

- **Erref:** ELO-026/016
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:30:25. **Bukatu:** 00:32:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Kotoia, seta, lana, perkala... Perkala zen tergalaren aurretikoa: alkandorak, marinerak eta abar egiteko erabiltzen zen. Mauna ere erabiltzen zen. Nylona gero.

13. Josten erakusten: puntada

- **Erref:** ELO-026/017
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:32:50. **Bukatu:** 00:35:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Puntada ikasten da lehenengo. Puntada klase ezberdinak. Ikasle batekin gertatutakoa.

Transkripzioa

-Jostun batek zer erakusten dau lelengo eta zer gero, eta zer pauso eruaten da?

-Enjeneral ba puntadia erakutsi eztaixenai. Ze puntadia ezpadaki ezin leike josi.

-Ze puntada klase dare?

-Lelengo ba albapuntadak, sobreilauek eta halako gauzak. Pespuntiek eta holako gauzak. Pespuntiek, albapuntadak, sobreilauek, ojaliek eta holakuek. Lentxo baten batek; eta enekixen, akordetan nintzen ibili zala, baiña gehixao enitzen akordetan, ze. Ta lehentxo baten jokuen ibili nintzen arkalaz, eta esan notsan ze: "zu gurien ibilitte zaoz, ezta, josten?". Ta "bai", esan ostan. Denpora gitxi ein eban, e. Harek pentsau eban igual emongo gotsazela erropak edo, eztait pa. Lelengo puntadia erakutsi biha da, ze puntadie ezpadakizu. Eta esan ostan, e, "zu ibilitta zaoz gurien. Ni akordetan naz gauza bataz", esan notsan. "Bai" esan ostan. Ta gero esan ein notsan ze zan. Zan "Abadetxue" edo esaten otsen, Apatako abadien loibie zan. Ta kamiño ezkiñan euen gure etxia, ta balkoik ez euen orduan, bentanak zien. Ta ni bentanan holantxek makiñan josten eta. Preguntau osten atzekaldien "Zein da? Zein pasetan da?", eta esaten dotsat: "Abadetxuena". Ez!, kontestaziñua berak. Ez! Eta hoixe esan ostanien barreguriak emon ostan. Eta behera jun nitzen, eta barre pillo bat inda gero jun nitzen atzera. "Maixuen alabia" esan biherrien, "Abadetxuena". Beroi zan Abadetxuena. Eta abadia zan txikixa, ta. Maixuena esan barik Abadetxuena esan (barreak). Hoixe akordetan nitzen etorri zala eta. Berak esan ostan: "Bai, e, gero arbolatik jausi ein nitzen eta enitzen gero juen gehixao. Eta esan neuen, hau, seguramente, pentsauko eban emungo notsazela erropak edo. Lelengo puntadie erakutsi bihe da. Puntadie ezpadakizu...

14. Josten erakusten: ilbandu

- **Erref:** ELO-026/018
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:35:35. **Bukatu:** 00:37:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Ilbantzen, makinan josten, patroiak egiten..., denetik erakutsi izan du. Gertakizun barregarria. Korteia.

15. Neurriak hartzen

- **Erref:** ELO-026/019
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:37:12. **Bukatu:** 00:38:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Neurriak nola hartzen diren kontatzen du. Bakoitza diferentea da eta neurriak ondo hartu behar dira.

16. Seminaristaren trajea; lutoa

- **Erref:** ELO-026/020
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:38:40. **Bukatu:** 00:41:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Gizonendako ere josi izan du. Behin abadegai bati egin zion, baina poltsikoa jostea ahaztu. Lutorako, buruko eta lepoko mantillak jartzen ziren lehenengo. Arropa tindatu egiten zen.

17. Josteko makinak

- **Erref:** ELO-026/021
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:41:50. **Bukatu:** 00:45:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Eskuaz eragiteko makina izan zuen lehenengoa. Singer marka. Oraingoak 30 bat urte izango ditu. Lehengo makinak hobeak. Oraingoa ere Singer.

18. Ordaintzea "ahaztu" zenbaiti

- **Erref:** ELO-026/022
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:45:00. **Bukatu:** 00:48:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

<p>Oihala bakoitzak ekartzen du jeneralean. Inoiz izan ditu arazoak kobratzeko. Baina ez jendeari ahaztu egiten zaiolako. Pasadizoa. Pare bat pezeta kobratzen zuen praka pare bategatik edo alkandora bategatik.</p>

19. Berandutzearen protestak

- **Erref:** ELO-026/024
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:50:08. **Bukatu:** 00:52:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

<p>Asko atzeratzeagatik izaten ziren protesta bakarrek. Baina bodakorik ez zuen inoiz utzi garaiz bukatu gabe. Auzokoei eta alabei eskatzen zien laguntza lanpetuta zebilenean.</p>

20. Jantzi berriak estrenatzeko egunak

- **Erref:** ELO-026/025
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:52:48. **Bukatu:** 00:54:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

<p>Aste Santuan estreinatzen ziren normalean arropak. Lorik egin barik ibiltzen zen sasoi horretan. Gau guztia josten. Biharamun batez, Valentziaraino lotan joan zen autoan.</p>

21. Modak

- **Erref:** ELO-026/026
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:54:40. **Bukatu:** 00:56:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Moda asko ezagutu du; denak pasatzen ei dira. Koloreak, denerakoak. Beltza ere asko erabiltzen zen emakumeen ezkontza-jantzietan.

22. Eskotea, azpiko arropa, kortseak...

- **Erref:** ELO-026/027
- **Iraupena:** 0:04:47. **Hasi:** 00:56:55. **Bukatu:** 01:01:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Eskotea erabiliz gero, "komunioa emun barik igual itxi". "Kankana" erabili ohi zen azpikogonaren gainetik. Faja edo kortsea ere bai gorputza altxatzeko. Bilbon bazen kortseteria bat fama handikoa. Bueloa, doble kanpana...

23. Apaingarriak: kuelloa, puntilla...

- **Erref:** ELO-026/028
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 01:01:42. **Bukatu:** 01:03:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Kuelloa dotorea izatea zen inportantea. Puntilla ere egin izan du.

24. Sits-bolak

- **Erref:** ELO-026/029
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 01:03:00. **Bukatu:** 01:04:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Sits-bolak ipintzen dira sitsak arropa jan ez dezan, luzaroan egon behar bada, behintzat.

25. Komunioetarako eta bodetako arropa

- **Erref:** ELO-026/030
- **Iraupena:** 0:04:50. **Hasi:** 01:04:02. **Bukatu:** 01:08:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Komunioetarako marinel jantziak eta horrelakoak jeneralean. Bodetarako emakumeek beltza askotan. Jende askok ditu gogoko berak jositakoak. Utzitako arropa ere erabili ohi zen bodetan.

26. Jostuntzaren beherakada

- **Erref:** ELO-026/032
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 01:09:56. **Bukatu:** 01:11:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Berak beti izan du nahikoa lan. Dendetan arropa ugaritu zenean hasi zen jostuntzaren beherakada.

27. Orain konpondu gehiago egin baino

- **Erref:** ELO-026/034
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 01:11:40. **Bukatu:** 01:15:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Bietara egiten du, baina konpondu gehiago egin baino. Kanporako lana egiten jarraitzen du. Setazko alkandora egin berri bat erakusten digu. Muestrariora eta azkenaldian egindako lanak -konponketak- erakusten dizkigu.

Irazola Arietaleanizbeaskoa, Dominga | [ahotsak.eus](#) Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-01-16

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com